

Əliyusif MƏMMƏDOV
Bibliografyaşünaslıq kafedrasının
baş müəllimi

MİLAN DÜNYA KİTABXANA VƏ İNFORMASIYA KONQRESİNİN (İFLA-nın) 75-ci KONFRANSI ÖZ İŞİNİ UĞURLA BAŞA ÇATDIRDI

İFLA kitabxana işi, informasiya fəaliyyəti sahəsində dünyanın ən nüfuzlu təşkilatıdır. 1927-ci ildə Şotlandiyada təsis edilmiş bu təşkilat BMT ilə sıx əlaqələrə malikdir. BMT-nin himayəsi altında təşkil edilən Dünya İnformasiya Sammiti məhz İFLA-nın təşəbbüsü və təşkilatçılığı ilə keçirilir. İFLA dünyanın bir sıra digər nüfuzlu təşkilatları, o cümlədən YUNESKO ilə də sıx əlaqələrə malikdir və onunla birlikdə bir çox tədbirlər keçirir. Hazırda təşkilatın dünyanın 150 ölkəsini təmsil edən 1600 üzvü vardır. Onun mənzil qərargahı Niderlandda, Haaqa şəhərindədir.

İFLA-nın fəaliyyət dairəsi təkcə kitabxana fəaliyyəti ilə məhdudlaşmır. Son illərdə dünyada sənəd-informasiya təminatına verilən böyük əhəmiyyətin nəticəsi olaraq İFLA-nın ənənəvi konfransları öz əhatə dairəsini və müzakirə obyektini daha da genişləndirərək öz illik tədbirlərini Dünya Kitabxana və İnformasiya Konqresi formasında keçirməyə başlamışdır. Bu tədbirdə təkcə kitabxanaçılar deyil, həm də sənəd-informasiya təminatı ilə məşğul olan digər mütəxəssislər də iştirak edirlər və İFLA-nın ənənəvi konfransı və şurası Konqresin tərkibində keçirilən tədbirlər kimi dəyərləndirilir.

Milan Dünya Kitabxana və İnformasiya Konqresi Kitabxana Assosiasiyaları və Təsisatlarının Beynəlxalq Federasiyasının növbəti, yubiley səciyyəli 75-ci Konfransı və Şurası 2009-cu il avqustun 21-dən 27-dək Avropanın ən gədim və zəngin mədəni irsə malik şəhərlərindən biri olan Milan şəhərində (İtaliya) keçirilirdi. Bu tədbirdə respublikamızın kitabxana mütəxəssislərini Azərbaycan Respublikası Prezidentinin İşlər İdarəsinin Prezident Kitabxanasının direktoru Məhəmmədov və bu sətirlərin müəllifi təmsil edirdi.

Konqresdə iştirak etdiyimiz müddətdə biz xeyli intensiv işlədik: bu beynəlxalq tədbirin proqramına müvafiq olaraq onun açılış sessiyasında, bir sıra bölmə iclaslarında iştirak etdik, konqres iştirakçıları ilə fərdi söhbətlər apardıq, sərgidə təmsil olunan təşkilat və şirkətlərin stend və eksponatları ilə tanış olduq, eləcə də proqramla nəzərdə tutulan bir sıra kitabxanalarda olduq.

Avqustun 22-də biz Konqresin keçirildiyi “Ferra Milano” Konfrans Mərkəzinə gedərək, bu beynəlxalq tədbirin işi ilə əlaqədar lazımi materialları topladıq və iştirak edəcəyimiz tədbirləri müəyyənləşdirdik. Biz eləcə də Konqresin ev sahibi olan İtaliya mütəxəssisləri, Rusiya və Türkiyə nümayəndələri

ilə görüşərək ayrı-ayrı tədbirlərin əhəmiyyəti, mövzusu, aktuallığı barədə fikir mübadiləsi apardıq. Həmin gün biz həm də konfransda təmsil olunan ölkələrin, təşkilat və müəssisələrin çap edərək payladığı materialların məzmunu ilə də tanış olduq və onlardan nümunələr götürdük.

Ertəsi gün, avqustun 23-də biz Konqresin açılış sessiyasında iştirak etdik. Burada İFLA rəhbərliyinin açılış nitqini, Milanın yerləşdiyi Lombardiya vilayətinin və Milan şəhərinin hakimiyyət qurumlarının nümayəndələrinin çıxış və təbrik nitqlərini dinlədik, eləcə də italyan aktyorlarının ifasında kitab, mədəniyyət, mədəni irs və cəmiyyət mövzusunda qurulmuş çox maraqlı bədii hissəyə (tamaşaya) baxdıq.

Həmin gün biz həm də Konqresə yeni qatılan iştirakçılar üçün nəzərdə tutulmuş sessiyanın işində iştirak etdik. Burada İFLA-nın Baş Katibi Cennifer Nikolsonun, İFLA İdarəetmə Şurasının üzvü Bob Makkinin və digər rəsmi şəxslərin çıxışlarını dinlədik.

Avqustun 24-də “Parlamentlər üçün tədqiqat və kitabxana xidməti” bölməsinin iclasında iştirak etdik. İclasda biz Böyük Britaniyanın “Ravensburn Riserc Limited” şirkətinin nümayəndəsi Kristofer Mörfinin “Britaniya Parlament kitabxanası: tarix, beynəlxalq müqayisə və sabahın qanunvericilik üzrə kitabxanaları üçün bəzi ibrətlər” mövzusunda çıxışını dinlədik. Çıxışda Britaniyanın İcmalar Palatasının və Lordlar Palatasının fasiləsiz olaraq dünyanın ən qədim parlamentləri kimi fəaliyyət göstərməsindən və XVIII əsrdən etibarən burada fondu kitablardan və digər kağız sənədlərdən ibarət kiçik kitabxananın olmasından, onun sonrakı inkişafından bəhs olunurdu. Qeyd edilirdi ki, kitabxanaya daxil olan tədqiqat tələb edən sorğuların sayı ildən-ilə artır və kitabxana bu sorğuların dolğun ödənilməsi sahəsində gərgin fəaliyyət göstərir. Çıxışda həm də Britaniya Parlament Kitabxanasının fəaliyyəti ilə ABŞ Konqres Kitabxanasının fəaliyyəti müqayisəli təhlil edildi.

Həmin iclasda biz Polşa Seyminin kitabxanaçısı Voytsek Kulşeviçin, Yeni Zelandiya Parlament Kitabxanasının əməkdaşları Moyra Frazer və Con Martinin, Çernoqoriya Parlamenti Kitabxanasından Svetlana Aliqurdiçin, İtaliya Senatı Kitabxanasının nümayəndəsi Anna Qalluzinin və başqalarının çıxışlarını dinlədik.

Bu mövzuda maraqlı məruzələrdən biri Brüsseldəki Avropa Parlamentinin Kitabxanasının işçisi İan Vattın “Parlament Kitabxanasının dəyişən görünüşü” adlı məruzəsi oldu. İan Vatt parlament kitabxanalarının inkişafını bir neçə dövrə ayırır və qeyd edir ki, XX əsrin sonu bu tipli kitabxanaların inkişafında xüsusi mərhələ sayıla bilər. Həmin dövrdən etibarən parlament kitabxanalarının göstərdiyi xidmətlər içərisində İnternet əsasında təşkil edilən xidmətlər xüsusi yer tutmağa başladı. Bu isə parlament kitabxanalarının inkişafının XXI əsr üçün əsas istiqamətlərindən birinə çevrildi.

Maraq doğuran problemlərdən biri də ənənəvi (kağız) sənədlərin yeni, rəqəm formasına konvertasiya edilməsi problemi idi. Buna görə də biz “Rəqəmli mühafizə” bölməsinin iclasında iştirak etdik. Biz burada Haaqadan gəlmiş Edvin Kliyinin “Keyfiyyət və əhəmiyyət: Niderland Milli Kitabxanasında qəzetlərin rəqəmləşdirilməsi üzrə layihə” adlı maraqlı çıxışı dinlədik.

Digər maraqlı çıxış ABŞ Konqres Kitabxanasının əməkdaşı Mark Suineyin “ABŞ Milli rəqəmli qəzet proqramı: Amerikanın tarixi qəzetlərinə müyəssərliyin əldə edilməsi üzrə paylaşdırılmış milli səylər” adlı məruzəsi idi. Bu məruzədə M.Suiney Amerikanın ictimai həyatının, millətin tarixinin öyrənilməsi üçün qəzetlərin xüsusi əhəmiyyətinin olduğunu vurğuladı. O göstərdi ki, “ABŞ Milli rəqəmli qəzet proqramı” (NDNP) “Humanitar Elmlər üzrə Milli Yardım” (NEH) adlı təşkilat və Konqres Kitabxanasının uzun müddətli layihəsi milli miqyaslı layihədir. Onun əsas vəzifəsi ölkənin tarixi qəzetləri barədə bibliografik informasiyanı özündə əks etdirmək və NEH tərəfindən maliyyələşdirilən müəssisələr tərəfindən rəqəmləşdirilmiş qəzetləri özündə əhatə edən informasiya resursu yaratmaqdır. Bu zaman ölkənin bütün ştatlarında və nəzarət altında olan ərazisində nəşr edilmiş qəzetlər əhatə edilir. Haqqında bəhs edilən layihə 1982-2009-cu illəri əhatə edən və NEH tərəfindən maliyyələşdirilən “ABŞ qəzet proqramı” adlı böyük layihənin davamı hesab edilə bilər. Bu yeni layihə 2004-cü ildən etibarən həyata keçirilməyə başlamışdır. NEH bu iş üçün 1,9 milyon dollar maliyyə vəsaiti ayırmışdı. Layihənin yerinə yetirilməsinə 6 təşkilat - Kaliforniya (Riversayd) Universiteti, Florida Universiteti, Kentukki Universiteti, Nyu York İctimai Kitabxanası, Yutah Universiteti və Virciniya Kitabxanası cəlb edilmişdi. Çünki onların fondlarında zəngin qəzet kolleksiyaları saxlanılır. Eləcə də bu qurumlar rəqəmli fondlar yaratmaq sahəsində xeyli təcrübəyə malikdirlər. Layihənin yerinə yetirilməsi nəticəsində yaradılmış informasiya resursu “Chronicling America” adı altında <http://www.loc.gov/chroniclingamerica/> xüsusi İnternet səhifəsində yerləşdirilir. Son məlumatlara görə, burada 138 min sərlovhə altında 225 min axtarıla bilən səhifə yerləşdirilmişdir. Layihə indi də davam etdirilir və rəqəmləşdirilərək tələbatçıların istifadəsinə verilən materialların həcmi artmaqda davam edir.

Avqustun 25-də biz Konqresin plenar sessiyasında iştirak etdik. Burada Romadakı “Korpo di ballo” teatrının direktoru Karla Foraççininin “Mədəniyyət və incəsənət: dünyada, İtaliyada, xüsusən də Milanda” mövzusunda çıxışını dinlədik. Həmin gün “Rəqəmli kitabxanaların gələcəyi: istifadəçilərin perspektivləri və institutsional strategiyalar” bölməsinin işində də iştirak etdik. Burada Milan Universitetinin, İtaliya mədəni irs nazirliyinin, İFLA prezidentinin təbrikləri ilə açılan bu iclasda bir çox tanınmış, nüfuzlu alim və mütəxəssislərin çıxışlarını dinlədik. Növbəti günlərdə də Konqresin sessiya və iclaslarında iştirak etdik. Bölmədə ənənəvi sənəd növlərindən, yeni texnologiyalardan isti-

fadə etməklə pozulmayan, yanmayan, sonsuz dəfə nüsxələmə bilən rəqəmli kitabxanaların yaradılması və inkişafı mövzusunda xeyli maraqlı çıxışlar oldu.

Məlumdur ki, İFLA-nın hər konfransı sərgiyə müşayiət olunur. Milanda da belə sərgi təşkil edilmişdi. Burada İtaliya və digər ölkələrin nazirlikləri, kitabxanaları, qeyri-dövlət təşkilatları, nəşriyyatları, biznes qurumları öz stendlərini nümayiş etdirir, fəaliyyət, xidmət və məhsulları haqqında məlumat verirdilər. Lakin obyektivlik xatirinə qeyd etməliyəm ki, bu sərgi öz miqyasına, iştirakçıların sayına görə 2001-ci ildə İFLA-nın Boston şəhərində (ABŞ) keçirilmiş 67-ci Konfransdakı möhtəşəm sərgidən xeyli geri qalırdı.

Bizi xüsusilə də kitabxana fondunun əsasını təşkil edən ənənəvi sənəd növləri (xüsusən də kitab, dövrü nəşrlər) üzrə fondlar əsasında rəqəmli sənəd-informasiya fondlarının yaradılması məsələləri maraqlandırdığı üçün bu istiqamətdə fəaliyyət göstərən şirkətlərin stendləri ilə tanış olduq. Bu stendlərdə təqdim edilən avtomatik skanerlər xüsusi vakuum qurğuları vasitəsi ilə vərəqləri avtomatik çevirir və sənədin rəqəm formatını yaradır. Bu cür geniş imkanlı fotooptik qurğular əsasən ABŞ, Böyük Britaniya, Almaniya və İtaliya şirkətləri tərəfindən təqdim edilirdi. Bu avadanlığın üstün cəhəti ondan ibarət idi ki, onlar kompüter və ayrıca proqram təminatı ilə də təchiz edilir. Həmin avadanlığı nümayiş etdirən mütəxəssislər respublikamızın kitabxanalarında yüksək məhsuldarlığa malik professional skanerlərin tətbiqi məsələləri ilə, ənənəvi sənəd fondları əsasında rəqəmli kolleksiyaların yaradılmasının gedişi ilə əlaqədar suallar verdilər və lazımı dəstək göstərməyə hazır olduqlarını bildirdilər. Biz eləcə də sərgidə təmsil edilən bir sıra digər təşkilat və şirkətlərin stendləri ilə tanış olduq və onlara Azərbaycan Respublikası, bu orada kitabxana işinin vəziyyəti və təmsil etdiyimiz kitabxana haqqında geniş məlumatlar verdi, müxtəlif çap materialları payladıq.

Konfransın proqramına uyğun olaraq biz digər ölkələrdən gəlmiş kitabxanaçı mütəxəssislərlə birlikdə Milan şəhərinin universitet və kütləvi kitabxanalarında, Ambrozian kitabxanasında da olduq. Sonuncu kitabxanada qədim və nadir kitabların (o cümlədən Şərq ölkələrinə məxsus) saxlanma və mühafizə şəraiti, buradakı kitab fondunun qiymətli nümunələri ilə tanış olduq. Biz Prezident Kitabxanasının nəşrlərini, Azərbaycan haqqında multimediyə nəşrləri, Ümummilli lider Heydər Əliyev haqqında Moskvada nəşr edilmiş “Görkəmli insanların həyatı” seriyasından olan kitabı Ambrozian kitabxanasına hədiyyə etdik.

İFLA-nın Baş Məclis və Şurasında təşkilatı dəyişikliklər də həyata keçirildi. Burada əvvəlki Prezident, Berlinli kitabxanaçı Klavdiya Luks öz postunu bundan əvvəl Seçilmiş Prezident vəzifəsini icra edən Cənubi Afrika kitabxanaçısı Ellen Tiseyə verdi. Cənubi Afrika təmsilçisi ilk dəfə İFLA-nın Prezidenti oldu. Qeyd edək ki, keçən ilin noyabr ayında xanım Tisse ölkəmizə səfər etmiş, kitabxanaların işi ilə tanış olmuşdur. Konfransda İFLA-nı yeni Seçilmiş Prezidenti də müəyyən edildi. Bu, Kanadanın Britaniya Kolumbiyası əyalətindən

olan universitet kitabxanaçısı İnqrid Parent oldu. O, Prezident vəzifəsini 2011-2013-cü illərdə icra edəcəkdir. İFLA-nın Baş Katibi vəzifəsini isə 2008-ci ildən bu işdə çalışan Niderland kitabxanaçısı Cennifer Nikolson yerinə yetirir.

Konqres müddətində biz digər ölkələrdən gəlmiş mütəxəssislərlə tanış olaraq onlarla fikir mübadiləsi etdik. Məsələn, biz Fransa kitabxana mütəxəssisləri, ilk növbədə Fransa Milli Kitabxanasının əməkdaşları ilə görüşdük, onlarla fikir mübadiləsi apardıq. Bu zaman biz onlara Prezident Kitabxanasının nəşrlərini, Azərbaycan haqqında multimediya nəşrləri, Ümummilli lider haqqında kitabı da hədiyyə etdik. Belə maraqlı görüşü İtaliya kitabxana mütəxəssisləri ilə də keçirdik. Onlar bizə bu ölkədə kitabxanaların ictimai rolundan, bu işin təşkili xüsusiyyətlərindən danışdılar və bu ölkənin mədəni irsini, mədəni həyatını əks etdirən maraqlı nəşrlər hədiyyə etdilər. Biz də öz növbəmizdə italyalı həmkarlarımıza respublikamız, onun ictimai-siyasi və mədəni həyatı, Azərbaycanın əzəli torpağı olan xalqımızın öz əzəli torpaqlarını qorumaq, işğaldan azad etmək yolunda ədalətli mübarizəsi, Prezident Kitabxanasının və digər kitabxanaların fəaliyyəti, kitabxanaçılıq təhsili barədə məlumatlar verdik və onlara öz hədiyyələrimizi təqdim etdik.

Qeyd edirəm ki, Milan həm İtaliyanın, həm də bütünlükdə Avropanın ən zəngin mədəni ənənələrə, tarixi irsə malik olan şəhərlərindən biridir. Burada çox sayda tarixi abidələr, qəsrlər, saraylar, gözəl tarixi binalar, muzeylər və digər tarixi abidələr var. Bütün İtaliyanın ən tanınmış, xalq sevgisini qazanmış insanların uyuduğu fəxri məzarlıq da Milanda yerləşir. Klassik musiqi, opera həvəskarları dünyanın hər yerindən Milanın məşhur La Skala operasının tamaşalarına baxmağa, müğənnilər isə buradakı vokal sənəti məktəblərində öz ustalıqlarını artırmağa, belkanto dərsləri götürməyə gəlirlər. Azərbaycanın professional opera vokal təhsili almış ilk müğənnisi Şövkət Məmmədova xeyriyyəçi və maarifçi Hacı Zeynalabdin Tağıyevin maliyyə yardımı ilə məhz Milanda oxumuşdur. XIX əsrin sonu-XX əsrin əvvəllərində milyonçuların sifarişi ilə Bakıda ucaldılmış bir sıra binaların tikintisində iştirak etmiş memarlar italyan, sübhəsiz, həm də Milan memarlıq məktəbi üslubundan istifadə etmişlər.

Milan İtaliyanın ən böyük sənaye, elm və mədəni mərkəzlərindən biridir. Hər il buraya dünyanın bir çox ölkələrindən yüz minlərlə turist gəlir. Milan dizaynerlərinin, rəssam-konstruktorlarının, modelyerlərinin yaratdığı bədii sənaye nümunələri çox məşhurdur. Milanın ən fərqli cəhətlərindən biri tarixi hissəsində yeni binaların demək olar ki, nəzərə çarpmamasıdır. Bu da milanlıların öz şəhərlərinin tarixi-memarlıq irsini necə ciddi şəkildə qoruduqlarını sübut edir. Şəhər təmizliyi, yaşıllıqları, gözəl qulluq edilmiş parkları, şəhər nəqliyyatının, o cümlədən elektrik nəqliyyatının bütün növlərinin ahəngdar işləməsi ilə diqqəti cəlb edir.

Milanda kitabxanalara da böyük diqqət göstərilir, qiymətli kitablar qayğı ilə mühafizə edilir, fondlar bütün tələbatçı qruplarını maraqlandıran ədəbiyyat-

la komplektləşdirilir. Hətta parkda istirahət edən insanlar üçün də ayrıca ictimai kitabxana fəaliyyət göstərir. Bütün kitabxanalarda avtomatlaşdırma sistemləri fəaliyyət göstərir və İnternetə çıxış vardır. İtalyan kitabxanaçıları öz peşələrini sevən, işgüzar, səmimi və yüksək peşəkar səviyyəli mütəxəssislərdir. Mən hesab edirəm ki, Azərbaycan və italyan kitabxana mütəxəssislərinin əməkdaşlığı iki dost ölkə arasında qarşılıqlı faydalı əməkdaşlığın daha da genişlənməsinə imkan yarada, ölkəmizdə kitabxana fəaliyyətinin müasir dünya səviyyəsinə yüksəldilməsinə yardım edə bilər.

Yekunda qeyd etmək istərdim ki, respublikamızın kitabxana mütəxəssislərinin beynəlxalq tədbirlərdə iştirak etməsi həm ölkəmizin bu sahədə beynəlxalq nüfuzunun artmasına yardım edir, həm də dünya təcrübəsinin öyrənilərək təbliğ və tətbiq edilməsi üçün münbit şərait yaradır. Bu səbəbdən də Azərbaycan kitabxana mütəxəssislərinin Dünya Kitabxana və İnformasiya Konqresində - İFLA-nın illik konfranslarında hər il təmsil olunması zəruridir.

A.M. МАММАДОВ

**МИРОВОЙ БИБЛИОТЕЧНО-ИНФОРМАЦИОННЫЙ
КОНГРЕСС-75-Я КОНФЕРЕНЦИЯ И СОВЕТ ИФЛА УДАЧНО
ЗАВЕРШИЛИ СВОЮ РАБОТУ В МИЛАНЕ**

РЕЗЮМЕ

В статье участника этого значительного для библиотечно-информационной сферы мероприятия рассказывается о работе состоявшейся в Милане (Италия) Мирового библиотечно-информационного конгресса-75-ой Конференции и Совета ИФЛА. Даются сведения о тематике докладов, о библиотеках и культурном наследии Милана, о богатой культурной программе Конференции.

A. M. MAMMADOV

**WORLD LIBRARY AND INFORMATION CONGRESS- 75th
CONFERENCE AND COUNCIL OF IFLA SUCCESSFULLY
FINISHED IN MILAN**

SUMMARY

In the article of participant of very important for library and information field event - World Library and Information Congress- 75th Conference and Council of IFLA in Milan described activities in frame of this event. Was given information on subjects of reports and speeches, about cultural program of Conference, on cultural heritage and libraries of Milan.

